

Кучма О.Л.

асистент кафедри трудового права
та права соціального забезпечення, к.ю.н.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м.Київ, Україна

ОБЧИСЛЕННЯ РОЗМІРУ ДОПОМОГИ ПО ДОГЛЯДУ ЗА ДИТИНОЮ ДО ДОСЯГНЕННЯ НЕЮ ТРИРІЧНОГО ВІКУ ОСОБАМ, ЩО Є ЗАСТРАХОВАНИМИ У СИСТЕМІ ЗОДСС

На сьогодні, допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку виплачується на умовах Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» як особам, що є незастрахованими в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, так і особам, що є застрахованими [1].

Та чи є безспірною така позиція державних органів?

Законом України «Про Державний бюджет України на 2008 рік» [2] внесені зміни в тому числі і до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням» (надалі – закон «Про страхування від тимчасової втрати працездатності») [3], з якого вилучені норми, що регулювали питання обчислення допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку (надалі – допомога по догляду), та встановлений порядок обчислення допомоги по догляду для застрахованих осіб у законі «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», який суттєво зменшував розмір допомоги як для застрахованих так і для незастрахованих осіб.

Дані зміни Конституційним Судом України визнані неконституційними [4].

Статтею 46 Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» встановлено, що допомога при народженні дитини та по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку відповідно до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» та Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням» призначається і

здійснюється в розмірах і порядку, визначених Кабінетом Міністрів України. Аналогічні положення містяться і у статті 45 Закону України «Про Державний бюджет України на 2010 рік» [5].

Закони України про Державний бюджет України на 2011, 2012, 2013 роки не передбачали регулювання даних правовідносин [6].

Закони про Державний бюджет на 2009-2010 роки, не зважаючи на рішення Конституційного Суду України, містили відсилочні норми, якими регулювали питання в т.ч. обчислення допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Тому, порядок обчислення згаданої допомоги у 2009 -2010 роках має обчислюватися відповідно до порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України. Законодавець і сам підтвердив, що внесені законом «Про Державний бюджет України на 2008 рік» зміни до законодавства, зокрема в закон «Про страхування від тимчасової втрати працездатності» не діяли, зазначивши у тексті законів про Державний бюджет на 2009, 2010 роки назву закону «Про страхування від тимчасової втрати працездатності» у редакції, яка діяла до набрання чинності законом про Державний бюджет на 2008 рік (зазначивши у назві закону слово «народження»). У 2011 році набрав чинності закон «Про Державний бюджет на 2011 рік». Ні Законом про Державний бюджет на 2011 рік ні іншим Законом України у 2011 році не врегульовувалися відносини щодо питань обчислення допомоги по догляду. Аналогічна ситуація із законодавством діяла і у 2012 та 2013 роках, оскільки законами про Державний бюджет на 2012 та 2013 роки також не врегульовувалися питання обчислення допомоги по догляду.

Таким чином, закони «Про страхування від тимчасової втрати працездатності» та «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» діють в редакціях, які були чинними до внесення в них змін у зв'язку з прийняттям закону «Про Державний бюджет на 2008 рік». Тобто стаття 43 закону «Про страхування від тимчасової втрати працездатності» має встановлювати допомогу по догляду у розмірі, що встановлюється правлінням Фонду, але не менше розміру прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Таким чином, розміри допомог у 2011 році мали становити з 1 січня - 755 гривень, з 1 квітня - 767 гривень, з 1 липня - 771 гривні, з 1 жовтня - 787 гривень, з 1 грудня - 799 гривень; у 2012 році з 1 січня - 893 гривні, з 1 квітня - 911 гривень, з 1 липня - 917 гривень, з 1 жовтня - 930 гривень, з 1 грудня - 961 гривня; у 2013 році - з 1 січня - 972 гривні, з 1 грудня - 1032 гривні.

Натомість, державні органи продовжують використовувати при обчисленні допомоги по догляду Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» (незалежно від того чи застрахована чи незастрахована особа звернулася за призначенням допомоги) у редакції, яка на сьогодні є недійсною (*стаття 15: допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку надається у розмірі, що дорівнює різниці між прожитковим мінімумом, встановленим для працездатних осіб, та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців, але не менше 130 гривень*).

Таким чином, особа, яка отримує допомогу по догляду у розмірі 130 грн. за період з 01.01.2011 року по 01.05.2013 рік недоотримала

у 2011 р. $(755 \times 3) + (767 \times 3) + (771 \times 3) + (787 \times 2) + 799 - (130 \times 12) = 7692$ (грн.);

у 2012 р. $(893 \times 3) + (911 \times 3) + (917 \times 3) + (930 \times 2) + 961 - (130 \times 12) = 9424$ (грн.);

у 2013 р. $(972 \times 4) + (130 \times 4) = 3368$ (грн.); разом: $7692 + 9424 + 3368 = 20484$ (грн.).

Незаконність обчислення допомоги по догляду не у розмірі прожиткового мінімуму підтверджена і судовою практикою [7].

На жаль, рішення, прийняте в конкретній справі, не може автоматично змінити ситуацію щодо виплати допомоги по догляду іншим особам, які отримують такі допомоги. На сьогодні, особа, яка отримує допомогу по догляду, має правові підстави звернутися до суду для стягнення недоплаченої суми допомоги.

Список використаних джерел:

1. Закон України від 21.11.1992 р. №2811-ХІІ «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» / Відомості Верховної Ради України. – 1993. - №5. - с.21. 2. Закон України від 28.12.2007 р. №107-VI «Про Державний бюджет України на 2008 рік» / Офіційний вісник України. – 2008. - №1. - с.1. 3. Закон України від 18.01.2001 р. №2240-ІІІ «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням» / Відомості Верховної Ради України. – 2001. - №14.

- с.71. **4.** Рішення Конституційного Суду України від 22.05.2008 р. №10-РП/2008 (справа щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України) / Офіційний вісник України. – 2008. - №38. - с.1272. **5.** Закон України від 26.12.2008 р. №835-VI «Про Державний бюджет України на 2009 рік» / Офіційний вісник України. – 2008. - №100. - с.3299; Закон України від 27.04.2010 р. №2154-VI «Про Державний бюджет України на 2010 рік» / Офіційний вісник України. – 2010. - №32. - с.1155. **6.** Закон України від 23.12.2010 р. №2857-VI «Про Державний бюджет України на 2011 рік» / Відомості Верховної Ради України. – 2011. - №7-8. - с.52; Закон України від 22.12.2011 р. №4282-VI «Про Державний бюджет України на 2012 рік» / Офіційний вісник України. – 2011. - №100/1. - с.3696; Закон України від 06.12.2012 р. №5515-VI «Про Державний бюджет України на 2013 рік» / Офіційний вісник України. – 2012. - №97. - с. 3903. **7.** Рішення Верховного Суду України від 25.12.2012 р. №21-410а-12 «Про зобов'язання здійснити перерахунок та виплату допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку» [електронний ресурс] / www.liga.gov.ua файл VS120739.LHT